

FİYAT İSTİKRARI

I. FİYAT İSTİKRARI NEDİR?

Fiyat istikrarı, genel bir tanım çerçevesinde, insanların yatırım, tüketim ve tasarrufa yönelik kararlarında dikkate almaya gerek duymadıkları ölçüde düşük bir enflasyon oranını ifade eder. Bugün için gelişmiş ülkelerde, yüzde 1 ile yüzde 3 arasındaki enflasyon oranlarının düşük enflasyon oranları olarak kabul edildiğini görmekteyiz.

Dolayısı ile, fiyat istikrarı sadece düşük enflasyon oranına ulaşmayı değil; o oranın sürdürülmesini de kapsar. Ancak düşük enflasyon oranının belirli bir süre sürdürüldüğü ortamlar, fiyat istikrarının sağlandığı ortamlar olarak kabul edilirler. Başka bir ifadeyle, enflasyonun yüzde 1 ile yüzde 3 arasındaki düşük seviyelere ulaşip sonra tekrar yüksek, örneğin yüzde 10'un üzerindeki, seviyelere çıkması fiyat istikrarının sağlandığı anlamına gelmemektedir.

Bu kapsamda, Ülkemizde de daha önce fiyat istikrarına ulaşmak istenmiş ve çeşitli dönemlerde uygulanan istikrar programları ile enflasyon oranı nispeten düşük seviyelere kadar gerilemiş; ancak, uygulanan programların devamının getirilememiş olması nedeniyle fiyat istikrarının sağlanması mümkün olmamıştır. Bu nedenle Ülkemizde, yaklaşık son yirmi beş yıllık dönem içinde fiyat istikrarının sağlandığı bir dönem yaşanmamıştır.

1. Fiyat İstikrarı Olmazsa Ne Olur?

*"Bir toplumu tahrip etmenin en etkili yolu, o toplumun parasını tahrip etmektir."*¹

Fiyat istikrarı, ekonomik ve sosyal istikrar sağlanabilmesinin olmazsa olmaz bir koşuludur. Fiyat istikrarı sağlanamamasının bir ülkenin ekonomisine, siyasi ve

¹ Lenin'e atfen, W. Eucken, Grundsätze der Wirtschaftspolitik, 2nd ed., Mohr, Tübingen, 1955, s.255.

sosyal yapısına verdiği zararın boyutları, Ülkemizin son yirmi beş yıldır içinde bulunduğu durum ve diğer ülkelerin tecrübelerinde net bir şekilde görölmektedir.

Bu nedenle de onca krizden sonra, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın tek ve nihai hedefinin fiyat istikrarı olduğu gerek Bankamız basın duyurularında, gerekse yayımlanan çeşitli raporlarda önemle vurgulanmaktadır. Bu noktada, fiyat istikrarının sağlanamaması nedeniyle karşılaşılan sorunların ortaya konması, tüm dünyada fiyat istikrarına neden bu derece önem verildiğinin anlaşılması açısından çok önemlidir.

Fiyat istikrarının sağlanamamasının etkileri řu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

- Enflasyonist ortamlarda, firma ve tüketiciler ya da kısaca ekonomide karar alan tüm birimler, yatırım ve tüketim kararlarını alırken görelî fiyat değişimlerini kolaylıkla ayırt edemezler ve sağlıklı karar alabilmek için gerekli ve yeterli bilgiye sahip olamazlar. Çünkü, istikrarlı para, diğer bir deyişle istikrarlı fiyatlar iyi işleyen bir piyasa ekonomisinin temel taşıdır.

- Enflasyon, piyasadaki oyuncuların geleceği öngörememeleri ve gerekli bilgiye sahip olamamaları nedeniyle finansal piyasaların verimli finansal aracılık yapma yeteneklerini azaltır. Finansal aracılık sisteminin verimliliğini ve dolayısıyla kredi hacmini düşürür.

- Yüksek ve sürekli enflasyon yaşanan ortamlarda yatırımcılar, özellikle uzun vadeli yatırımlarının getiri oranlarında ek olarak enflasyon ortamının yarattığı belirsizlik nedeniyle risk primi talep ederler. Bunun sonucunda, yüksek risk primi içeren reel faiz oranları yüksek seyreder.

- Enflasyonun sonucu olan yüksek faizler, üretici açısından bakıldığında firmaların kredi taleplerini kısıtlarken, tüketiciler açısından bakıldığında özellikle sosyal adalet ile doğrudan ilişkili ve bir hak olan ev sahibi olmak gibi uzun vadeli

finansman ihtiyacı gerektiren harcamaların önkoşulu niteliğindeki kredi piyasalarının gelişmesini ve tüketicilerin uzun vadelerde kredi sağlamalarını engeller.

- Enflasyon yatırımlar üzerinde bir çeşit vergi yüküdür. Dolayısıyla, yatırımcılar açısından ek bir maliyet anlamına gelen enflasyon, yatırımların dönemler itibarıyla dalgalanmasına yol açtığından ekonomik büyüme oranında değişkenlik yaratır. Buna bağlı olarak, uzun vadede baktığımızda, yüksek enflasyon yaşayan ülkelerde ortalama büyüme hızlarının düşük gerçekleştiği görülmektedir.

- Yüksek enflasyonun büyüme üzerindeki bir diğer olumsuz etkisi, yatırımların verimliliği kanalıyla gerçekleşir. Ekonomik birimler, birikimlerini enflasyondan korumak amacıyla üretken olmayan yabancı para, gayrimenkul gibi alanlara kaydırır ve kaynaklarının büyük bir kısmını bu alana yöneltirler. Enflasyonist ortamın yarattığı belirsizlik nedeniyle yatırımların vadeleri kısılır ve ekonomideki kaynaklar, tekrar ekonomideki üretken alanlara dönemez. Diğer bir deyişle, ülke ekonomisindeki toplam kaynaklar dikkate alındığında, ülkenin gerçekleştirebileceği üretimden daha düşük miktarda üretmesine neden olur.

- Yüksek enflasyon işgücü piyasasının da etkin çalışmasını engeller. Böyle bir ortamda, iş arayanlar ve işverenler orta ve uzun vadede önlerini göremezler. İstikrarlı olmayan bir ekonomik ortamda, çalışmak isteyenler, hele vasıfsız iseler, geç iş bulur ve işlerini erken kaybederler.

- Yüksek enflasyon yaşayan bir ekonominin dış piyasalarda rekabet gücü zayıflar ve ülke dışı sermaye piyasalarına erişimi kısıtlanır. Bunun yanısıra, enflasyon nedeniyle yaşanan belirsizlik sonucunda uzun vadeli yabancı sermayenin ülkeye üretken alanlarda kullanılmak üzere girişi azalır. Ekonomiye yurt dışından gelen sermayenin büyük ölçüde kısa vadeli ve spekülatif olması dış şoklara karşı ülke ekonomisinin kırılgan olması sonucunu da beraberinde getirir.

- Bireylerin karar alma süreçlerinde geleceğe bakmaktan çok geçmişe endeksleme alışkanlıkları ortaya çıkar, enflasyon atalet kazanır.

- Yüksek enflasyon yaşanan ülkelerde ekonomik politika uygulamalarının değiştirilme olasılığının daha yüksek olması gelecekle ilgili belirsizliği artırır. Bu belirsizliğin yarattığı şüphecilik ise politikaların başarıları önünde bir kısıt oluşturur. Dolayısıyla bir kısır döngü oluşur.

- Enflasyonist ortamlarda kaynak aktarımının adil olması da sağlanamaz. Diğer bir deyişle enflasyon, ekonomideki kaynaklar üzerinden gerçekleşen bir çeşit yolsuzluktur.

Ancak, fiyat istikrarına ulaşılamamasının olumsuz etkileri sadece ekonomik bir çerçeve ile de sınırlı değildir. Bu kapsamda:

- Enflasyon, toplumdaki güven duygusunu zedeler; insanların bugünleri ve gelecekleri ile ilgili bir belirsizlik, güvensizlik ortamı yaratır ve bu, bir toplumu tüm kesimleri ile, bireyleri ise yaşam süresinin her aşamasında tahrip eder. Fiyat istikrarının olduğu bir ortamda güven duygusu da vardır. Bu güven duygusu, insanların kendi paralarına dolayısıyla sahip oldukları değerlere, elde ettikleri gelirlere ve nihayetinde geleceklerine güvenmeleridir.

- Enflasyon nedeniyle gelir ve servet dağılımındaki bozulmanın sonuçları en çok toplumsal alanda etkisini gösterir. Bu koşullarda, en çok finansal olarak kendini koruma şansı az olan sabit gelirli kesimler üzerindeki baskı artar. Başka bir şekilde ifade edilirse, ülkenin yoksullaşması artar.

- Enflasyon, yatırım yapan kesimin olduğu kadar bütün toplumun davranış yapısını etkiler. Yüksek enflasyonun neden olduğu belirsizlik sonucu gerek ekonomik

gerekse sosyal ve siyasal ilişkilerde ve süreçlerde kısa vadeli yaklaşımlar ve ahlaki olmayan davranışlar artar.

Sonuç olarak, fiyat istikrarının sağlanması karşımıza sadece ekonomik bir olgu olarak değil aynı zamanda ahlaki bir zorunluluk olarak da çıkmaktadır.

2. Türkiye'de Fiyat İstikrarı Sağlanamamasının Sonuçları

Fiyat istikrarının sağlanamamasının sonuçları, başka bir ifadeyle enflasyonun ekonomik ve toplumsal alanlarda neden olduğu yıpranma, Ülkemizde de son derece net bir biçimde görülmektedir.

Ülkemizdeki bozuk gelir dağılımının başta gelen nedeni uzun yıllardır fiyat istikrarının sağlanamamış olmasıdır. Bu bozuk gelir dağılımının yarattığı çarpıklık ise toplumsal yaşamda şiddetle hissedilmektedir.

Ancak, bu noktada bazı kavramlara açıklık getirmekte ve Ülkemiz koşullarının teşhisini iyi yapmakta fayda vardır. Dünya Bankası tanımlarında günlük gelirin 2 ABD dolarından az olması yoksulluk, 1 ABD dolarından az olması ise mutlak yoksulluk olarak ifade edilmektedir. Bu tanımlara itibar edilirse, Ülkemizin yüzde 15 civarında bir kesimi, günlük 2 ABD dolarının altında gelir elde etmektedir; yani yoksuldur. Dünya Bankası'nın bir başka tanımı ise, insanların günlük hayata katılamamasını ifade eden yoksunluk tanımıdır. İnsanlarımızın, yoksulluk sınırındaki yüzde 15'i de dahil olmak üzere çok daha büyük bir kısmı, günlük hayata katılamamakta, yeterli sağlık hizmetlerinden faydalanamamakta, nitelikli eğitim alamamakta, kültürel faaliyetlerde bulunamamaktadırlar. Bu tanımlar çerçevesinde, Ülkemizde, insanların çok büyük bir kısmı hem yoksul hem de yoksundur.

Ayrıca, enflasyonun yıpratıcı etkisini en çok hisseden kesim gelir düzeyi en aşağıda olan kesimdir. Tüm bunların, yoksulluğun ve yoksunluğun, adaletsiz gelir dağılımının nedeni yüksek enflasyon ve yarattığı istikrarsız ortamdır.

Uzun yıllar boyunca yüksek enflasyonist bir ortamda yaşamamızın Ülkemiz ekonomisine maliyeti oldukça ileri boyutlardadır.

Enflasyonist ortamın yarattığı tasarruflarını koruma güdüsü ile, ekonomik birimler, biraz evvel de söylendiği gibi, tasarruflarını büyük oranda yabancı para ve gayrimenkul gibi üretken olmayan alanlara yönlendirmişlerdir. Bu durumun yarattığı para ikamesinin Ülkemiz ekonomisine verdiği zarar önemli boyutlardadır. Toplam mevduat içinde yüzde 58 civarındaki yabancı para mevduatlarının payı, ekonomik birimlerin yatırım kararlarındaki kendi paramız aleyhine bozulmanın göstergesidir. Bunun nedeni de enflasyondur.

Ülkemizdeki para ve kredi piyasalarının vadesi son derece kısadır. Bankalardaki toplam Türk lirası mevduatların vadesi sadece 2.3 aydır. Toplam kredilerin yüzde 70'inden fazlasının vadesi ise 1 yıldan kısadır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi enflasyon, finansal piyasaların verimli aracılık yapma güçlerini azaltır. Bu durumun Ülkemizdeki en önemli göstergesi bankacılık sektörünün mali olmayan kesime verdiği toplam kredilerin Gayri Safi Milli Hasıla'ya oranının yüzde 18'lere kadar düşmesidir. Bu oran sadece 1997-98 yıllarında yüzde 25'in biraz üzerine çıkmıştır. Dünya örneklerine baktığımızda ise, Avrupa Birliği ülkelerinde bu oranın yüzde 100'ün üstünde olduğu görülmektedir. Neticesinde, bankacılık sektörü kendisinden beklenen ekonomiye kaynak sağlama görevini yerine getirememektedir.

Enflasyon nedeniyle, kaynakların yeterince sistemin içine çekilememesinden dolayı mali piyasalar son derece sığdır. Ayrıca, bireylerin geleceği

öngörememeleri nedeniyle uzun vadeli fiyatlama gerektiren vadeli piyasalarda işlem yapılamamaktadır.

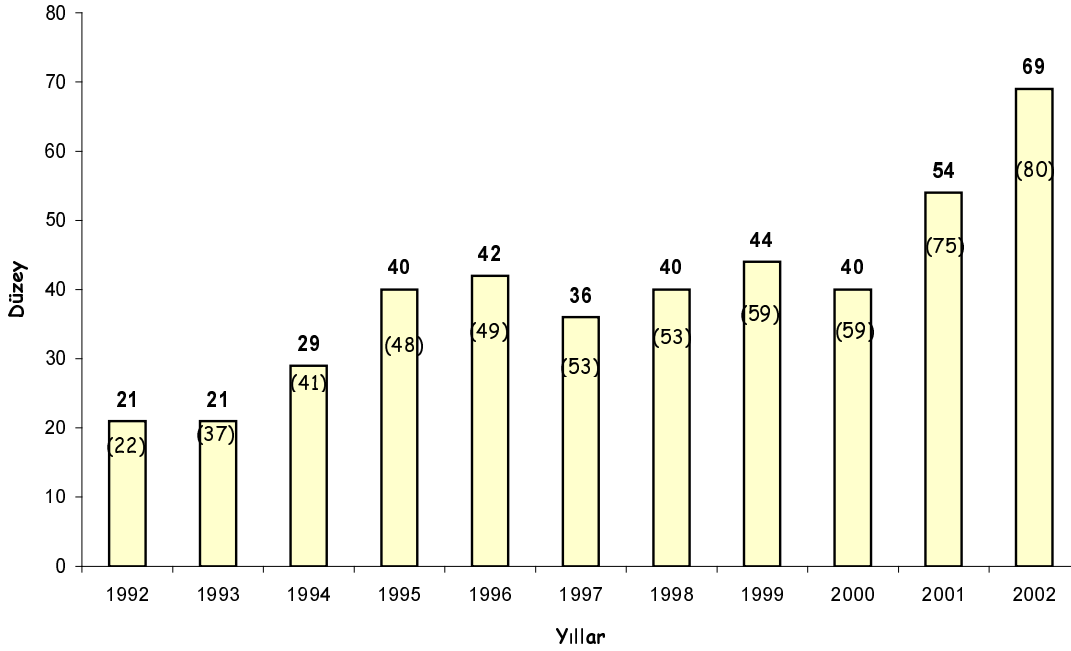
Ekonomideki kaynakların üretime yönlendirilmesi açısından son derece hayati olan sermaye piyasaları özel sektör tarafından kullanılamamaktadır. Ülkemizde enflasyonun geçmişten bugüne değin en önemli kaynağı olan, uzun yıllar boyu yüksek seyreden kamu açıklarının borçlanma yoluyla kapatılması nedeniyle sermaye piyasalarındaki tahvil ve bono stokunun hemen hemen tamamı kamuya aittir; ve bu durumun sonucu özel sektörün bu piyasaları kullanarak üretim için kaynak yaratma imkanı son derece sınırlıdır.

Yurtiçi kaynakların verimli olarak kullanılamaması ve etkin dağılımının sağlanamamasının yanısıra, yüksek enflasyon ortamının yarattığı belirsizlik nedeniyle reel ekonomiye, diğer bir deyişle üretime yönelik yabancı sermaye girişleri de son derece azdır.

Özellikle 1990'ların başından itibaren daha sık aralıklarla olmak üzere Ülkemiz pek çok ciddi kriz yaşamış ve hem ekonomik hem de sosyal, ağır maliyetlerine katlanmak zorunda kalmıştır. Bu, enflasyon nedeniyle ekonomimizin ne kadar kırılganlaştığının ve makro ekonomik dengelerin sağlam bir biçimde yerine oturtulamadığının bir göstergesidir.

Kronik enflasyon, sadece ekonomik anlamda büyüme oranlarına değil büyümenin niteliğine de zarar vermiştir. Zaman içinde üretilen ürünlerin kalitesinde, pazarlanmasında ve verilen hizmetlerin niteliğinde enflasyonun yarattığı aşınma görülmektedir. Bu koşulların sonucu olarak, yapılan çalışmalarda görüldüğü üzere, sadece döviz kuru ve faiz oranlarının gelişimi gibi ekonomik büyüklüklerle açıklanamayan bir şekilde, uluslararası piyasalardaki rekabet gücümüz son yıllarda sürekli gerilemiş ve Grafik 1'de de görüldüğü gibi Ülkemiz, 2002 yılı itibarıyla 80 ülke arasında 69'uncu sırada yer almıştır.

Grafik 1. Rekabet Sıralaması

Parantez içindeki rakamlar değerlendirmeye alınan ülke sayısını, sütun üzerindeki rakamlar ise Türkiye'nin sıralamadaki yerini göstermektedir.

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Rekabet Raporu

Ayrıca Türkiye'nin, uluslararası kalkınma göstergelerinde, eğitimden sağlığa, verimlilikten vergi adaletine kadar pek çok göstergede alt sıralarda yer aldığını, ancak, enflasyon ortamının yarattığı ahlaki çözümlenin bir sonucu olarak yolsuzluk endekslerinde ise oldukça üst sıralarda olduğunu görmekteyiz.

Son olarak, ekonomide yaşanan istikrarsızlık, siyasi istikrarsızlıkları da beraberinde getirmiştir. Yakın dönem siyasi tarihimize baktığımızda, Ülkemizde bütün seçimlerin erken seçim olduğu ve ortalama seçim süresinin 3 yıl olduğu görülmektedir.

i. Türkiye'de Enflasyonu Besleyen Diğer Unsurlar

Her ne kadar Ülkemizde enflasyonun sonuçları ve/veya nedenleri arasında hemen göze çarpmasa da, yaşadığımız uzun enflasyonist dönem boyunca, enflasyonu besleyen ve bir kısır döngü içinde enflasyondan beslenen belirli unsurlar da bir bütün olarak ekonomide ve toplumda bozulmayı körüklemektedir. Bunlar:

Başta, politik istikrarsızlıklar, devamlı seçim ortamının yaşanması, bunun sonucu olarak başta ekonomi olmak üzere hemen her alanda kısa vadeli politika uygulamaları, uzun vadeli uygulama gerektiren enflasyonla mücadele programlarının uygulanmasında engel oluşturmuştur.

Enflasyonu besleyen bir diğer etken ise, kamunun, özellikle tekel olduğu alanlarda kamu açıklarını finanse etmeye yönelik yüksek fiyatlama politikaları uygulamasıdır.

Ek olarak, hammadde fiyatlarında, özellikle de ham petrol fiyatlarında, dış gelişmeler nedeniyle yaşanan dalgalanmalar ve Ülkemizde üretimde petrolün önemli bir girdi olması da enflasyonu besleyen dış kaynaklı bir unsurdur.

Ayrıca, Ülkemizde uzun süre yüksek enflasyon yaşanılması, ekonomik birimlerin, böyle bir ortam içinde faaliyetlerini sürdürmeye yönelik alışkanlıklar geliştirmelerine neden olmuştur.

Sonuçta, uzun süredir enflasyonla yaşanmış olması, ekonomik birimlerin gelecekte de enflasyon olacağını beklemelerine yol açmakta, dolayısıyla enflasyonda geçmişe endeksleme alışkanlığından kaynaklanan bir atalet yaratmaktadır. Bu tür bir yapı, eski alışkanlıkların sürdürülmek istenmesi nedeniyle, enflasyonla mücadeleye yönelik ciddi ve kapsamlı politika uygulamalarına karşı bir direnç oluşturmaktadır.

Uzun yıllardır edinilmiş davranış kalıplarının yarattığı bu atalet, bugün itibarıyla uygulamakta olduğumuz mevcut program kapsamında da tüm yapılan yapısal değişikliklere ve alınan önlemlere rağmen enflasyonun direncinin kırılmasının süresini uzatmaktadır.

Dolayısıyla, uygulanmakta olan program çerçevesinde enflasyon beklentilerinin kolaylıkla tersine dönebilecek bir kırılmalık taşımasının en büyük nedenlerinden birisi de yine, azalmasına karşın, bu tür alışkanlıkların insanların zihinlerinde halen sürmesidir.

Bu alışkanlıkların hala sürmesinin en büyük nedeni ise, Ülkemizin son yirmi beş - otuz yıllık geçmişinde fiyat istikrarının sağlandığı bir dönem olmamasıdır.

Dolayısıyla, sanayicilerin, ihracatçıların, çalışanların, finans kesiminin ve sıradan insanların kısaca toplumdaki tüm kesimlerin, fiyat istikrarının kendilerine ne şekilde ve ne oranda bir fayda sağlayacağı, yaşam standartlarını ne ölçüde yükselteceği konusunda yaşamış bir tecrübeleri yoktur.

Oysa, fiyat istikrarının sağlandığı ülkelerde, toplum, istikrarın tüm etkilerini günlük hayatında doğrudan hissettiği için bu istikrarın bozulmasına yol açabilecek taleplere, hangi kesimden gelirse gelsin tepki göstermekte ve fiyat istikrarına doğrudan kendileri sahip çıkmaktadır. Yani tam tersine bir atalet oluşmuştur.

II. DÜNYADA FİYAT İSTİKRARI

1. Dünyada Enflasyonun Gelişimi

Hem ekonomik hem de sosyal açıdan son derece tahripkar olan enflasyona karşı bugün Ülkemizde sürdürülen mücadelede başarılı olabilmek için dünyada bu konuda neler yapıldığının ve hangi noktaya gelindiğinin tespitinin yapılması son derece önemlidir.

Bu bağlamda dünyada enflasyonun geçmişine baktığımızda, yıllar içinde ülkelerin fiyat istikrarı konusunda çok ciddi yol aldıkları görülmektedir. Enflasyonla mücadelede ülkeler, zaman içinde pek çok aşamadan geçmiştir. Hem gelişmiş hem gelişmekte olan ülkeler, zaman zaman ciddi enflasyon sorunları ile karşılaşmışlar ve hatta çeşitli nedenlerle enflasyon oranının binlerle ifade edildiği

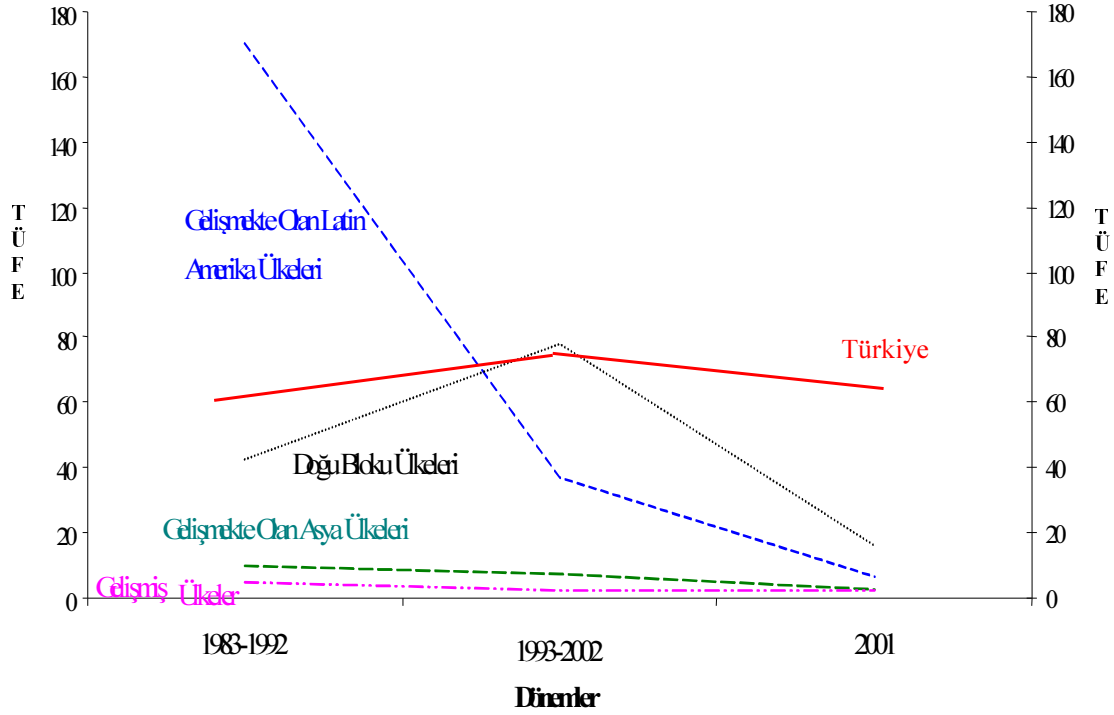
hiperenflasyon dönemleri de yaşamışlardır. Hiperenflasyon yaşayan ülkelerde fiyat istikrarının tüm toplum tarafından ulaşılması gereken bir ortak amaç olarak benimsendiği ve hatta enflasyonu engelleyici hükümlerin anayasaya birer madde olarak konulması gerektiğinin ileri sürüldüğü görülmüştür.

Özellikle, 1970'lerde Bretton-Woods sisteminin terk edilmesi ve yaşanan petrol şokları sonrasında enflasyon, küresel bazda büyük bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Sonrasında, ekonomideki istikrarın fiyat istikrarına bağlı olduğu ve fiyat istikrarının günlük politikalara bırakılamayacak kadar önemli bir konu olduğu görüşü hem ekonomi teorisyenlerince hem de politika uygulayıcılarınca kabul görmüştür.

Bu gelişmeler ekonomideki yetkili kurumlarda yapısal değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede enflasyon, merkez bankalarının sorumluluk alanına girmiş ve merkez bankalarının kurumsal yapıları ve para politikası tasarımları, enflasyonu düşük seviyelere indirmeye ve bu seviyelerde kalmasına, başka bir ifadeyle, fiyat istikrarını sağlamaya yönelik olmuştur.

Bugün itibarıyla bakıldığında, dünyada enflasyonla mücadelede başarı sağlandığı ve oranların hızla düştüğü gözlemlenmektedir. Grafik 2'de de görüldüğü gibi, ülke grupları itibarı ile enflasyonun zaman içinde aşağı doğru bir eğilim izlediği, ülkeler arasındaki farklılıkların azaldığı ve dünyada Türkiye dışında yüksek enflasyona sahip ülke kalmadığı görülmektedir.

Grafik 2. Ülke Grupları İtibarı ile Ortalama Tüfe Oranları

Dünya genelinde bakıldığında, bugün itibarı ile, enflasyon oranları son 25 yılın en düşük seviyelerine kadar gerilemiştir. Ancak, Türkiye dünya ekonomisinde yaşanan bu sürecin dışında kalmıştır. Birçok defalar uygulanan istikrar programlarına rağmen Türkiye’de enflasyon belli bir platforma oturmuş ve o seviyelerde uzun bir süre boyunca kalarak kemikleşmiş bir yapı kazanmıştır.

Bu noktada altı çizilmesi gereken konu, dünya ekonomilerinde uygulanan politikaların enflasyonu düşürmek konusunda başarılı olduklarıdır. Bu süreçte ülkelerin uyguladıkları politikaların, yaşadıkları tecrübelerin, aldıkları tedbirlerin ve genel eğilimlerin saptanması, enflasyonu düşürmek konusunda bugün itibarı ile izlediğimiz ve izleyeceğimiz yolda aydınlatıcı olması açısından önemlidir.

Bu açıdan öncelikle, para politikası tasarımlarına baktığımızda, üç temel husus ortaya çıkmaktadır:

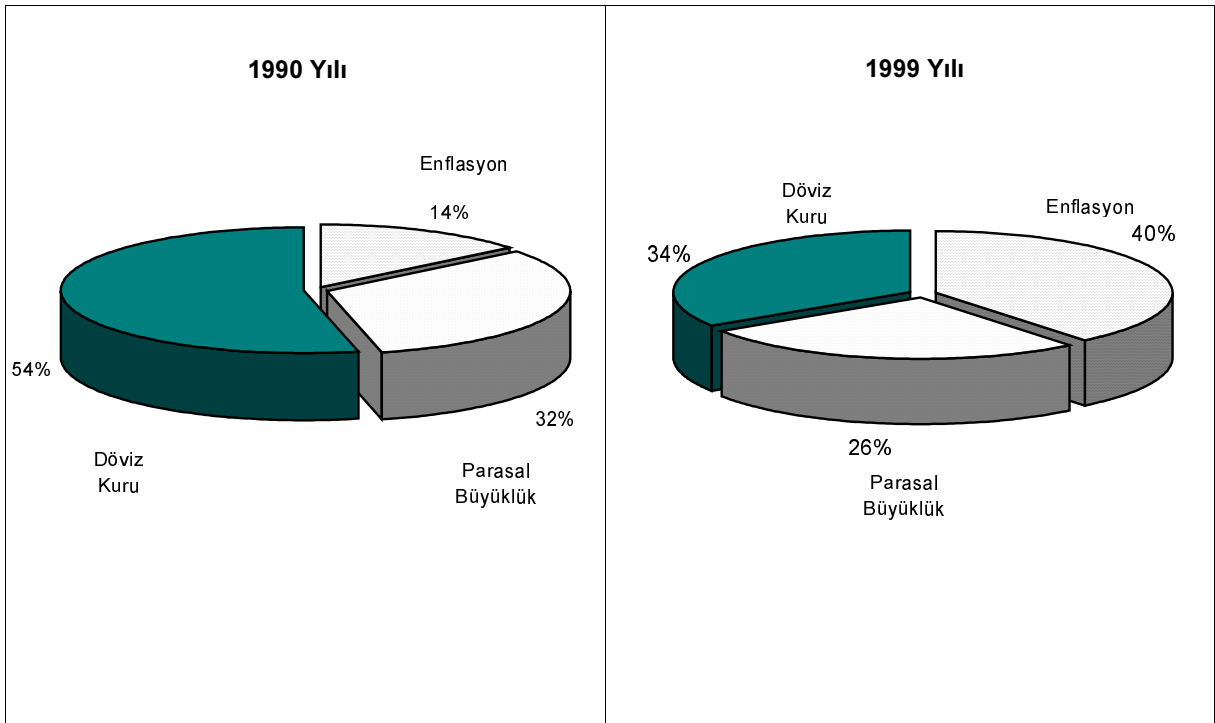
- Belli bir hedefin gözetilmesi: Para politikası uygulamalarında ele alınan ilk konu, belli bir hedefin mutlaka seçilmesidir. Bu noktada karar verilmesi

gereken husus fiyat istikrarını sağlamak için enflasyonla ilişkisi olduğu düşünölen döviz kuru, parasal büyüklükler ya da doğrudan enflasyonun kendisi gibi belirli değışkenlerden hangisinin hedefleneceğidir.

Ölkelerin izledikleri yöntemler incelendiğinde, zaman içinde, giderek daha çok sayıda ölkenin, doğrudan enflasyonun kendisini hedeflediğı görölmektedir. Dünya ekonomisinin değışen koşulları altında, enflasyon oranı ile ekonomideki diğere büyüklükler arasındaki ilişkinin zayıfladığının görölməsi, ölkeleri enflasyonun doğrudan kendisini hedefleme yolunu seçmeye yönelttiğı görölmüştür.

Bu konudaki bir çalışmada², örnek alınan 91 ölkede enflasyonu açık bir biçimde hedefleyen ölkelerin oranı 1990 yılında yüzde 14 iken, bu oranın 1999 yılında yüzde 40'a kadar yükseldiğı görölmektedir.

Grafik 3. Enflasyon, Parasal Büyüklük veya Döviz Kuru Hedeflemesi Yapan Ölkelerin Yüzde Payları

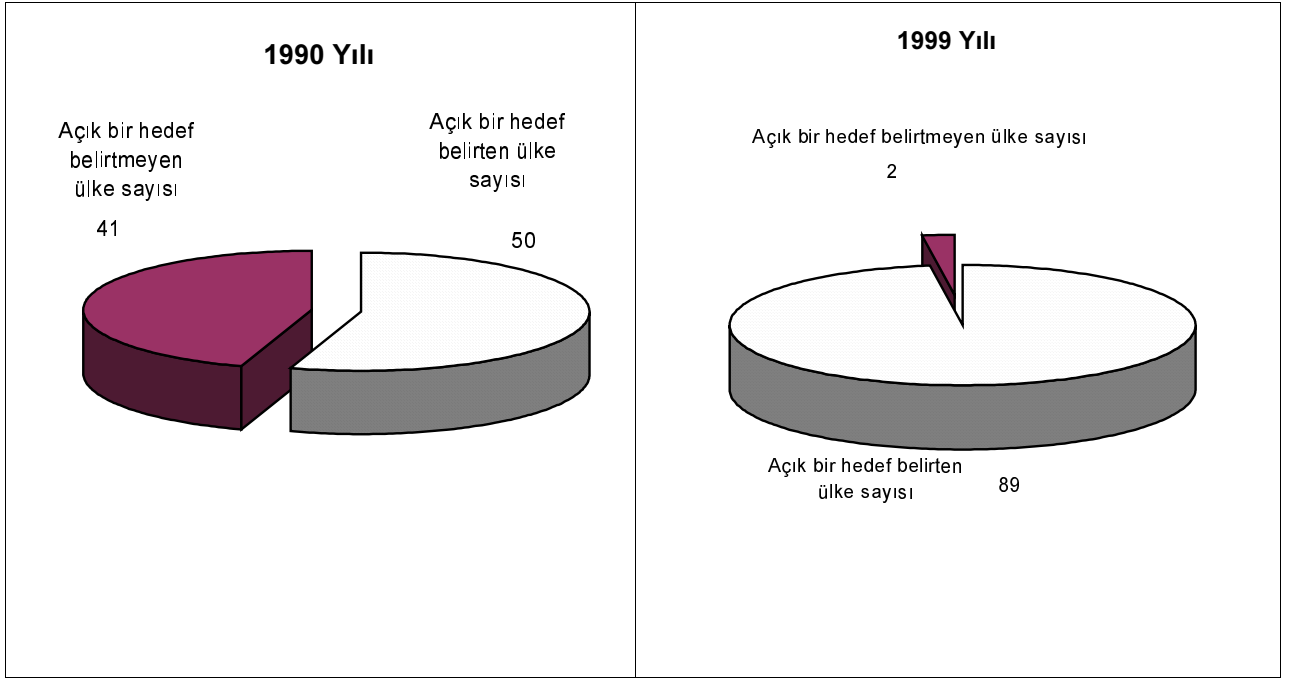

Kaynak: İngiltere Merkez Bankası İnternet Sitesi

² Central Banking ,cilt 11, sayı 3, Şubat 2001.

- Hedeflerin kamuoyuna açıklanması: Para politikası uygulamalarında ikinci konu, fiyat istikrarına ulaşmak amacıyla belirlenen hedeflerin kamuoyuna açıklanıp açıklanmaması kararıdır. Bu konuda, ülke örnekleri incelendiğinde hedeflerin açık ve net bir biçimde, bir büyüklük veya bu büyüklüğün içinde yer alacağı bir bant şeklinde kamuoyuna duyurulmasının giderek daha çok benimsendiği dikkati çekmektedir. Yine 91 ülke örneği üzerinden 1990 ve 1999 yıllarının karşılaştırılması yapıldığında, 1990 yılında ülkelerin 41 tanesi hedeflerini açıklarken, 1999 yılında bu sayı 89'a çıkmıştır.

Grafik 4. Hedeflerini Açıkça Kamuoyuna Duyuran ve Duyurmayan Ülke Sayıları

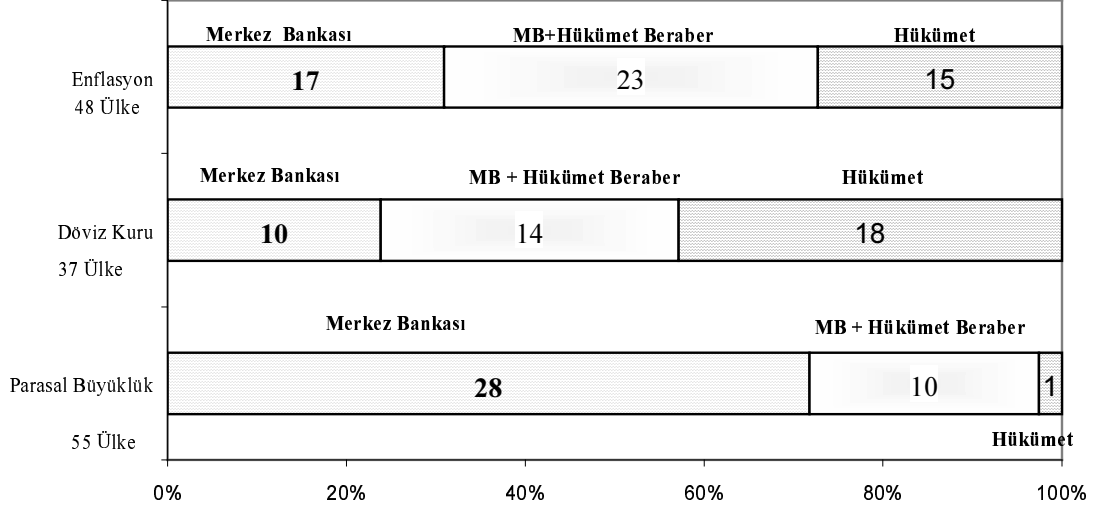

Kaynak: İngiltere Merkez Bankası İnternet Sitesi

- Sorumluluğun paylaşılması: Son olarak, para politikası uygulamalarında, açıklanan hedeflere ulaşmadaki sorumluluğun paylaşılması büyük ölçüde açıklanan hedefle ilişkili olarak değişmektedir. Parasal büyüklük hedeflemesinin yapıldığı ülkelerde, hedef ile ilgili sorumluluk hedef üzerindeki kontrolün kendisine ait olması nedeniyle büyük oranda merkez bankasına ait olmaktadır. Seçilen örnek 91 ülkeye bakıldığında, açık bir

biçimde parasal hedefleme yapan ülkelerin yüzde 70'inden fazlasında hedef büyüklük seçimini merkez bankasının tek başına yaptığı görülmüştür.

Grafik 5. Açık Bir Biçimde Hedefleme Yapan Ülkelerde Hedeflemeyi Kim Yapıyor?

Doğrudan enflasyon hedeflemesi yapan ülkelerde ise, hedef ile ilgili sorumluluk, ağırlıklı olarak, hedefin, toplumun hemen hemen tüm kesimlerini doğrudan ilgilendirmesi, hedefi etkileyecek etkenlerin çeşitliliği ve kapsamının genişliği itibarı ile hükümet ile birlikte merkez bankasına aittir. 91 ülke arasından, enflasyon hedeflemesi yapan ülkelerin yaklaşık yüzde 70'inde, enflasyon hedeflemesinin merkez bankası ve hükümet tarafından beraber ya da yalnızca hükümet tarafından yapıldığı görülmektedir.

2. Merkez Bankalarının Kurumsal Yapıları ve Fiyat İstikrarı

Ülke tecrübeleri dikkate alındığında, merkez bankalarının kurumsal yapılarının; bağımsız, hesapverebilir ve şeffaf olmalarının, fiyat istikrarına giden yolda etkin bir rol oynadığı görülmektedir.

i. Neden Bağımsız Bir Merkez Bankası?

Özellikle 1970'lerden sonra, fiyat istikrarını ve dolayısıyla ekonomik istikrarı sağlama konusunda daha etkin bir rol üstlenen merkez bankalarının sahip olması gereken yapısal özellikler ile ilgili olarak iktisat literatüründe üzerinde büyük oranda görüş birliği sağlanmış bazı kavramlar mevcuttur. Bu çerçevede, merkez bankalarının kurumsal tasarımlarında ön plana çıkan birinci konu, fiyat istikrarını temel amaç edinen bir merkez bankasının bağımsız olması gerektiğidir.

Daha önce de değindiğimiz gibi, eğer fiyat istikrarı toplumun her kesiminin yararına ise, ve eğer uzun dönemde refahın ve sosyal adaletin ön şartı ise, gündelik yıpranmanın uzağında kalacak ve dikkati dağılmadan bu hedefi izleyecek bağımsız bir kurum yaratmak toplum açısından bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın karşılığı ise tam anlamıyla bağımsız bir merkez bankasıdır.

Bu çerçevede, ekonominin bütününe istikrarı için önkoşul olan fiyat istikrarını sağlamak ve korumak amacıyla olan merkez bankası, bu amacı takip edebilmek için öncelikli olarak yasal bir bağımsızlığa sahip olmalıdır. Amacı açık ve zımni olarak yasalarla belirlenmiş, ki bu öncelikli olarak fiyat istikrarıdır, bağımsız bir merkez bankası, siyasi iktidarların kısa vadeli amaçları uğruna ellerindeki güçleri gelişigüzel kullanmalarının önünde en büyük engeldir.

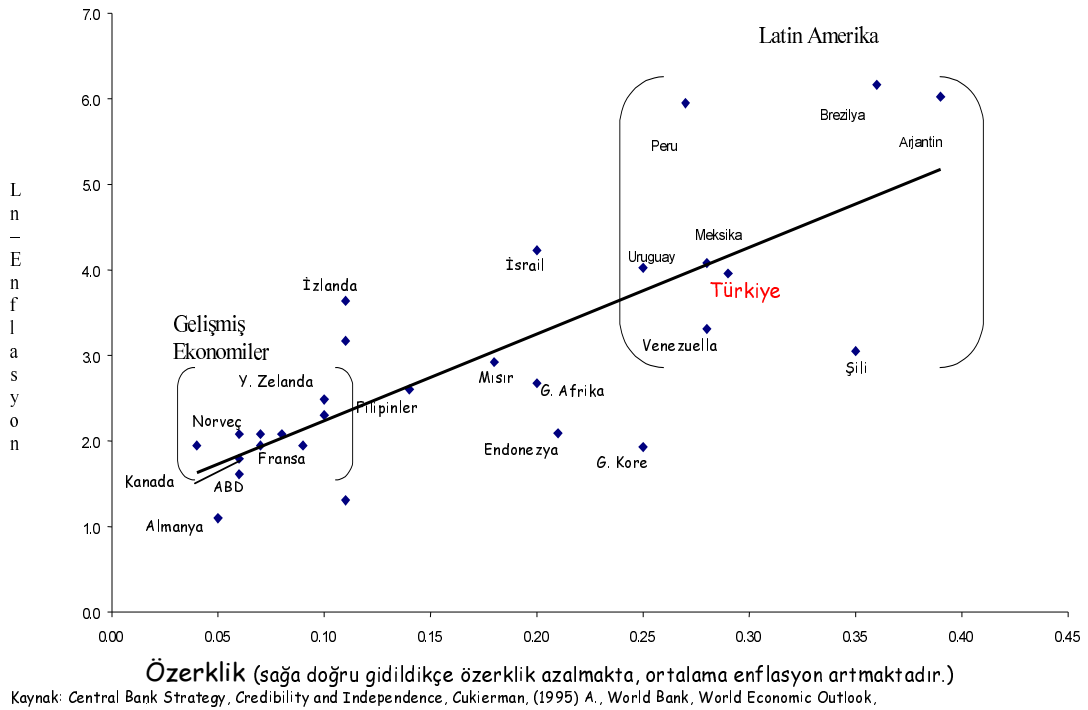
Merkez bankası bağımsızlığının bir diğer getirisi ise, amacı belirli ve net olan bir merkez bankasının toplumda yaratacağı güven duygusudur. Bu açıdan, fiyat istikrarını nihai amaç olarak belirlemiş ve gündelik politik kaygılardan uzak bağımsız bir kurum, bu amaca ulaşmada en büyük güvencedir.

Ülkenin uzun vadeli çıkarları açısından merkez bankasının toplumca güven duyulan bir kurum olması aynı zamanda enflasyon bekleyişlerinin de daha hızlı düşmesini sağlayacaktır. Enflasyon bekleyişlerinin hedeflerle hızlı bir şekilde uyum sağlaması sonucunda enflasyonun kendisi de hedeflere o kadar hızlı ulaşacaktır.

Bu sürecin sonucu, enflasyonu yüksek seviyelerden düşürmenin ve uzun vadede fiyat istikrarına ulaşmanın kısa vadedeki maliyetinin daha az olmasıdır.

Grafik 6'da da görüldüğü üzere merkez bankalarının bağımsız olmaları ölçüsünde ortalama enflasyon seviyeleri düşük, enflasyon oranlarındaki hareketlilik de o derece az olmaktadır.

Grafik 6. Enflasyon ve Merkez Bankası Bağımsızlığı

ii. Hesapverebilirlik

Bağımsızlık niteliğine bağlı olarak, demokrasilerde merkez bankasının karar alabilen bir kurum olarak ortaya çıkması, bu konumunu kullanmasından kaynaklanan bir sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, bağımsızlık aynı zamanda topluma karşı son derece ciddi bir sorumluluk üstlenilmesi anlamına gelir.

Bu anlamıyla bakıldığında, bağımsızlık madalyonunun öteki yüzü hesapverebilirliktir.

Yapısal bir bütün olarak ele alındığında, merkez bankasının yasalarla desteklenmiş net ve belirli bir hedefi ve bu hedefe ulaşmada bağımsız olarak kullanabileceği politika araçları varsa, bağımsızlık ve hesapverebilirlik birbirlerini tamamlarlar. Diğer bir deyişle, merkez bankalarının fiyat istikrarına ulaşmada kendi kararlarını alabilen (tek başına ya da hükümetler ile birlikte) bağımsız bir otorite olmaları hesapverebilir olmalarını gerektirmektedir.

Neticede, bağımsız bir merkez bankası, daha önce de belirttiğimiz gibi bir taraftan fiyat istikrarını ve paraya karşı güveni sağlarken, bir taraftan da topluma ve toplumun temsilcisi sıfatıyla parlamentoya karşı bir sorumluluk taşır ve hesapverebilir olur.

iii. Şeffaflık

Bu noktaya gelindiğinde özellikle belirtilmesi gereken bir diğer önemli konu, merkez bankalarının hesapverebilir sıfatını taşıyabilmeleri için politikalarını oluştururken ve uygularken aynı zamanda şeffaf olmalarının gereğidir.

Ekonomideki birimlere hedeflerini ve uygulamalarını en açık bir şekilde anlatmak, kısaca şeffaf olmak hesapverebilir olmanın gerektirdiği bir nitelik olmanın yanısıra merkez bankasının hedefine ulaşmada, yani ekonomideki beklentilerin kendi hedefleri ile örtüşmesini sağlamada önemli bir araçtır.

III. TÜRKİYE'DE FİYAT İSTİKRARI

Türkiye ekonomisinin yaklaşık son yirmi beş yıldır kronik bir enflasyonla yüz yüze kaldığı; bu uzun süre boyunca, çeşitli aralıklarla, enflasyonu düşürme iddiası ile pek çok programın uygulandığı, ancak bazı dönemlerde enflasyonun nispeten daha

düşük seviyelere düşürülmesi başarılmışsa da, fiyat istikrarı olarak nitelendirebileceğimiz kalıcı bir iyileşme sağlanamadığı daha evvel belirtilmişti.

Ülkemiz ekonomisinin bu uzun dönem içinde geçirdiği evreler ve bu evrelerin özelliklerini yakından incelemek, süregelen kronik enflasyon sorununun temel nedenleri hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır.

Son otuz yıllık dönem boyunca, bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de farklı enflasyonist süreçler yaşanmıştır:

- 1970'lerin ikinci yarısı ve 1980'lerin başına kadar olan dönemde, gelişmiş ülkelerde, enflasyonla mücadele ve fiyat istikrarının ön planda yer alması ile ilgili çalışmaların ve uygulamaların yoğunlaşmasının aksine, Türkiye ekonomisinde, kamu açıklarının Merkez Bankası kaynaklı finansmanı nedeniyle enflasyonun hızlandığı göze çarpmaktadır.

- Söz konusu dönemi takiben, 1980'lerin ikinci yarısından başlayarak, Ülkemiz ekonomisinin üzerinde geçmişten gelen kamu açıklarının yarattığı baskı, bu açıklarda artış ve bunun enflasyonist etkileri görülmektedir. Uzun bir dönem boyunca, kamu açıklarının Merkez Bankası kanalıyla kapatılmasının yarattığı rehavet, kamu harcamalarındaki disiplin alışkanlıklarının terkedilmesini, tüketim alışkanlıklarının değişmesini ve sosyal yapıdaki bozulmayı da beraberinde getirmiştir.

- Son olarak, 1990'lı yılların başlarına gelindiğinde ise gevşek mali politikaların ve bununla uyumlu para politikalarının uygulandığı ve fiyat istikrarının bir öncelik olarak ortaya çıkmadığını görmekteyiz.

Bu otuz yıllık uzun dönem boyunca, fiyat istikrarının temel amaç olarak benimsenmeyerek gündelik politikalara bırakıldığı ve fiyat istikrarının

sağlanabilmesi için gerekli yapısal düzenlemelerin de gözardı edildiği bir gerçektir.

Yaşanan bu kronik enflasyon döneminde, daha önce de belirttiğimiz gibi gerek Merkez Bankası'nın bağımsızlığı gerekse yapısal düzenlemelerin gerçekleştirilememiş olması bir çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Söz konusu dönemlerde, kısa vadede getirisi olan ancak fiyat istikrarı ile çelişen ve dolayısıyla uzun vadede nihai amaç olan ekonomik istikrara zarar veren uygulamalar, Merkez Bankası'ndan farklı öncelikleri gözetmesinin istenmesi, enflasyondaki tırmanışın ve sürekliliğin yolunu açmıştır.

Bütün bunların altında, politikaların tasarımı ve uygulanması sırasında "tabii ki enflasyonu düşürelim ama ..." denilmesi yaklaşımı yer almaktadır. Politikaların tasarlanması ve uygulanması sürecinde, bir taraftan enflasyonun düşürülmesi istenirken bir taraftan da büyüme, istihdamı artırmak, ihracatı, bankacılığı desteklemek gibi hedeflerin öncelikli olarak gözetilmek istenmesi, hem fiyat istikrarı ile çelişen politikalar uygulanmasına neden olmakta hem de fiyat istikrarı için ekonomideki otoriteler tarafından açık bir amaç ortaya konularak kamuoyuna net bir sinyal verilemediği için, politikalara güven oluşması önünde engel oluşturmaktadır.

Bu yaklaşımın arkasında ise enflasyonun istihdam sorununu çözeceği ve ekonomik büyümeyi harekete geçireceği yanılgısı vardır. Ancak, son otuz yıla baktığımızda, Ülkemizde, dönemler itibarı ile, ortalama büyüme hızlarının giderek düştüğü ve istikrarsızlaştığı görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye'de GSMH Büyümesi ve Enflasyon

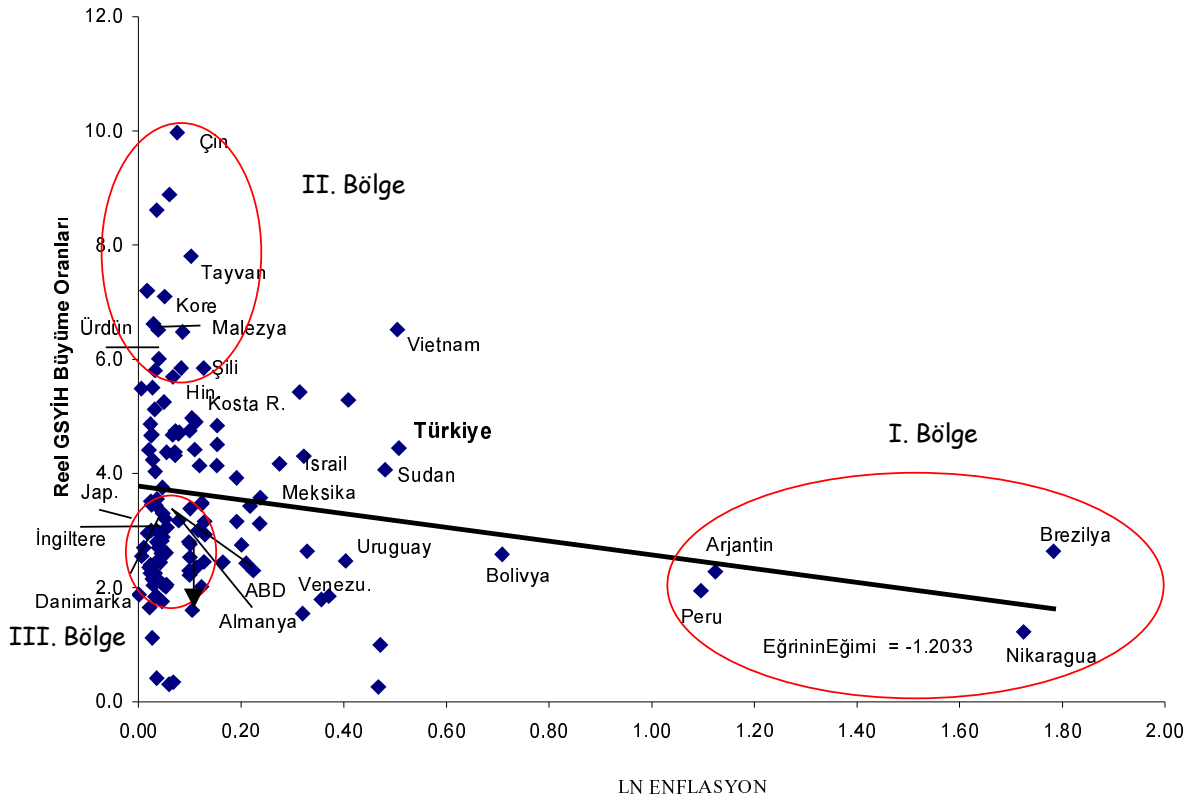
	1970-1979	1980-1989	1990-2001
GSYİH Büyümesi			
- Ortalama	4.8	4.0	3.2
-Std. Sapma	3.2	3.5	5.9
Tüketici Fiyatları			
- Ortalama	24.1	49.6	74.8
-Std Sapma	15.7	26.7	21.9

Tablo 1'den de görüldüğü üzere, on yıllık dönemler itibarı ile bakıldığında, 1970-79 döneminde ortalama olarak enflasyon yüzde 24, büyüme hızı yüzde 4.8 iken, 1990-2001 döneminde enflasyonun yüzde 75'e çıktığını büyüme hızının ise yüzde 3.2'ye gerilediğini görmekteyiz.

Esas olarak, enflasyonun üretimi azaltmasının ve dalgalanmalara yol açmasının arkasında, yarattığı belirsizlik ortamı ile, üretimin en önemli alt başlığı olan yatırımlarda dalgalanmaya neden olması yer almaktadır. Yatırımlardaki dönemler itibarıyla yaşanan bu istikrarsızlığın sonucu istikrarsız büyümedir. Tablo 1'de de görüldüğü gibi büyümedeki istikrarsızlığın göstergesi olan dönem standart sapmasının 1970-79 döneminde yüzde 3.2 iken 1990-2001 döneminde yüzde 5.9'a çıkması yüksek enflasyon ortamının sonuçlarından biridir.

Bu sonuç, sadece bizim Ülkemiz için değil bütün ekonomiler için yapılabilir bir genellemedir. Dünya örneklerinden yola çıkıldığında, Grafik 7'den de görüldüğü üzere, enflasyon yükseldikçe ülkelerin büyüme oranları düşmektedir. Bugün artık, gerek sürdürülebilir gerekse verimlilik artışına dayalı bir büyüme için fiyat istikrarının bir önkoşul olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir.

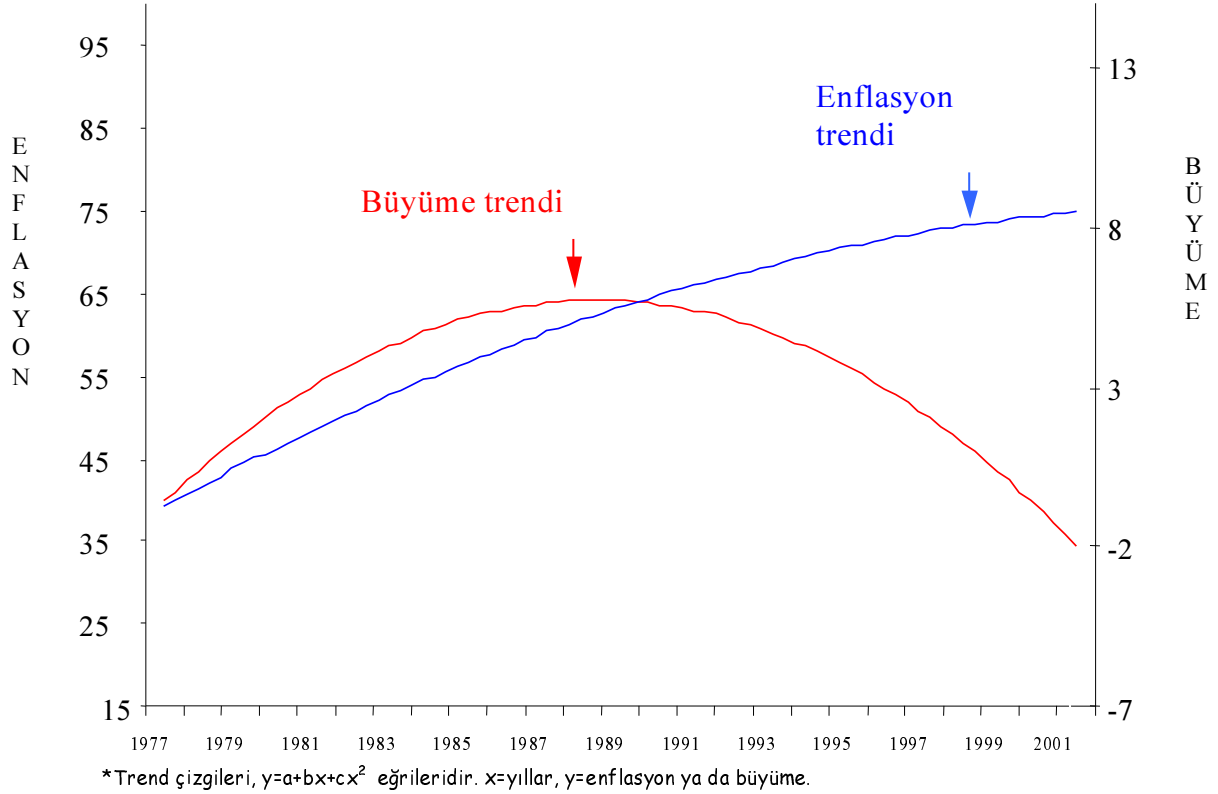
Grafik 7. Son 20 Yılda Dünya Ekonomilerinde Ortalama Büyüme/Ortalama Enflasyon

Yedi numaralı Grafikte üç bölge söz konusudur. I. bölgede yüksek bir enflasyonist geçmişe sahip ve bir dönem hiperenflasyonla da karşılaşmış ülkeler bulunmaktadır. Bu gruptaki ülkelerin son yirmi yıllık dönemdeki ortalama büyüme hızları, yaşadıkları yüksek enflasyona paralel olarak, son derece düşük olmuştur. Türkiye’de enflasyon, bu ülkelerden daha düşük, büyüme oranı ise daha yüksektir. III. bölgede gelişmiş ülkeler bulunmaktadır. Bu grup fiyat istikrarını sağlamış ve kalkınmasını gerçekleştirmiş ülkelerden oluşmakta olup ekonomik güçleri ile uyumlu düşük ve istikrarlı hızlarda büyümektedirler. II. bölge ise fiyat istikrarını sağlamış ve bu istikrar ile birlikte uzun dönemli yüksek büyüme hızlarına ulaşabilmiş gelişmekte olan ülkeleri göstermektedir. Ülkemizin yeri bu bölge olmalıdır. Fiyat istikrarının sağlanması yüksek büyüme hızlarına ulaşabilmemizin ve bunu sürdürebilmemizin önkoşuludur. Grafik 7 bunun örneklerini açıkça göstermektedir.

Grafik 8 ise Ülkemiz örneğinde enflasyon ve büyüme oranları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Türkiye'de de enflasyon 1977 yılından bugüne değin tırmanırken, büyüme oranları tam tersine bir düşüş trendi sergilemektedir.

Grafik 8. Türkiye'de Enflasyon ve Büyüme Trendi* (1977 - 2001)

IV. BUGÜN ENFLASYONLA MÜCADELEDE NE YAPIYORUZ?

1. Kurumsal Tasarımda Neredeyiz?

Öncelikle, dünyada fiyat istikrarını sağlamada başarılı olan politika uygulamalarında da olduğu gibi Bankamızın kurumsal yapısı, fiyat istikrarını sağlama amacına uygun hale getirilmiştir³.

³ 25 Nisan 2001 tarih 4651 sayılı yasa değişikliği ile.

Bu aşamada, merkez bankası bağımsızlığı kavramına açıklık getirmek oldukça önemlidir. Söz konusu olan bağımsızlık, merkez bankasının araç bağımsızlığıdır. Politika uygulamalarında daha etkin olmayı amaçlayan bu bağımsızlık, merkez bankasının para politikasını yürütürken kullandığı araç ve yöntemleri seçmede ne oranda serbest olduğunu ifade etmektedir. Amaç ise hükümet ile birlikte ortak tespit edilmektedir.

Bu kapsamda, Bankamız, Yasası ile, olması gerektiği gibi, tam bir araç bağımsızlığına kavuşmuş, fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek temel görevi haline gelmiştir.

Bugüne kadar olan uygulamalarımız ile de bu bağımsızlığı, amacımız olan fiyat istikrarını sağlamak için sonuna kadar tereddütsüz kullanacağımız herkes tarafından görülmüştür.

Bankamız, bağımsızlığının getirdiği sorumluluğunun bilincindedir. Topluma, toplumun temsilcisi sıfatıyla Hükümet'e ve Meclis'e yaptığımız sunumlar ile bağımsızlığımızın sonucu olan hesapverebilirlik ilkesinin gereklerini de yerine getirmekteyiz.

Ayrıca, ekonomik ajanların uygulamalarımızı, aldığımız kararların amacını ve hedeflerimizi net bir biçimde anlaması, politikalarımızın başarılı olabilmesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu nedenle kamuoyu ile iletişim son derece önemli olup, iletişim mekanizmalarını artırmaya ve geliştirmeye yönelik çabalarımız devam etmektedir. Politikalarımızın anlaşılması ve buna bağlı olarak güvenin artması nihai hedefimiz olan fiyat istikrarını sağlamada katlanılan maliyetin en alt düzeyde tutulmasına yardımcı olacaktır.

Bu kapsamda, hesapverebilir olmamız çerçevesinde şeffaf bir politika izlemekteyiz. Bankamız yayımladığı, gerek basın duyuruları ile gerekse para politikaları ve enflasyondaki gelişmelerin yer aldığı raporlar ile hem aldığı politika

kararlarının uygulamasında hem de uygulanan politikaların sonuçlarının bildirilmesinde şeffaf bir politika izlemektedir.

Şeffaflık: Siyasal şeffaflık başlığı altında amaçların, diğer bir deyişle mevcut uygulamamızda enflasyon hedefinin, net bir biçimde tanımlanmasını ve belirlenmesini; politika şeffaflığı çerçevesinde uygulamalarımızda temel enstrümanımız olan faiz oranlarına yönelik aldığımız kararların veya benzeri diğer hususların yazılı olarak duyurulmasını; operasyonel şeffaflık kapsamında piyasa müdahalelerinde ve politika uygulamalarında kamuoyunun bilgilendirilmesini; ekonomik şeffaflık başlığı altında ekonominin değerlendirildiği, geçmişe ve geleceğe yönelik tespitlerin yapıldığı raporların yayımlanmasını ifade etmektedir.

Tüm bu hususlar ve son olarak Bağımsız Denetim Raporu'nun da yayımlanması ile birlikte, şeffaflık açısından Bankamız dünyadaki pek çok örneğinden daha ileridedir.

2. Önceliklerin Kabulü

Bugün itibarıyla, uygulamakta olduğumuz programın da gereği olarak, artık aşağıdaki hususların toplumun tüm kesimlerince kabul edilmesi gerekmektedir:

1. Genel olarak tüm dünyada ve Ülkemizde hükümetlerin temel hedefi büyüme ve istihdam artışı, merkez bankalarının hedefi ise fiyat istikrarını sağlamaktır.
2. Görüldüğü üzere, uzun vadede Merkez Bankası'nın ve Hükümet'in temel hedefleri birbiriyle çelişmemektedir. Fiyat istikrarının sürdürülebilir büyüme ve istihdam artışının önkoşulu olması nedeniyle, mevcut programla ulaşılması amaçlanan enflasyon hedefi Hükümet ve Merkez Bankası'nın üzerinde uzlaştığı ortak hedeftir.
3. Merkez Bankası ancak, fiyat istikrarı ile çelişmez ise Hükümet politikalarını destekleyecektir. "Neden?" sorusunun cevabı, sürdürülebilir

büyümenin ilk şartının fiyat istikrarını sağlamak olmasıdır. Dolayısıyla, orta ve uzun vadede fiyat istikrarı hiçbir şey, özellikle de büyüme pahasına değildir.

4. Fiyat istikrarı, ekonomik kalkınmadan demokrasiye ve refaha kadar ulaşılmak istenen tüm hedeflerin önkoşuludur.

5. Ülkemizin geçmişinden ders çıkararak, önceliklerini saptırmadan fiyat istikrarını amaçlayan politikalarına devam etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, ekonomide istikrar sağlanamaz; fiyatlar ve faizler üzerindeki risk priminin düşmesi sağlanamaz.

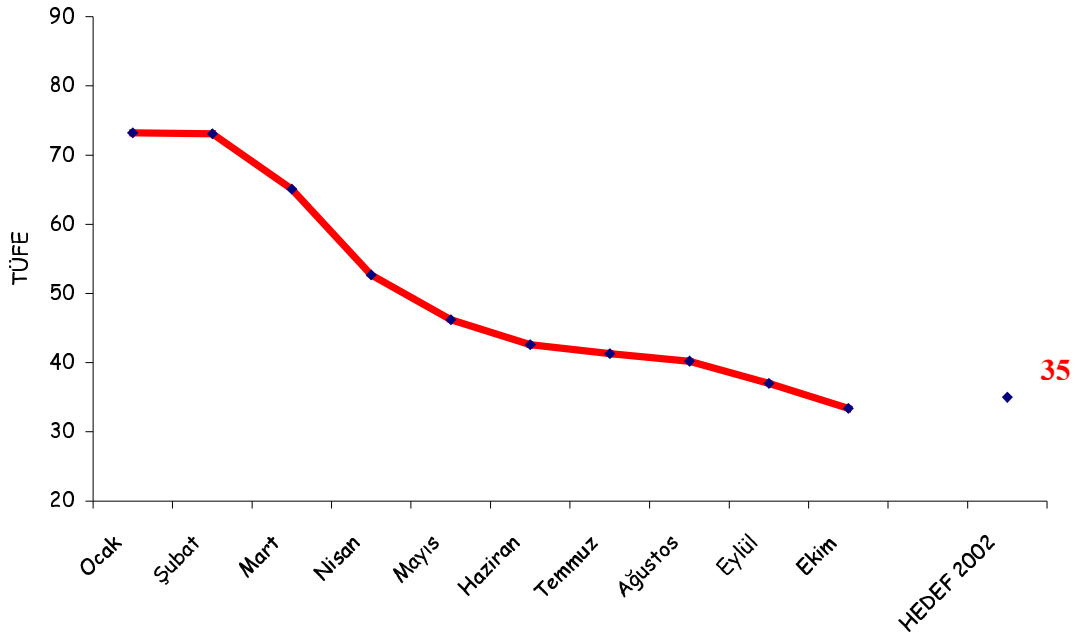
6. Diğer taraftan, büyümenin temel kaynağı ekonomideki verimlilik artışıdır. Bu kapsamda, orta vadede sağlıklı bir büyüme yapısına kavuşmak için kamu ve özel kesimin verimliliğini artırıcı politikalara ağırlık verilmesi önem arz etmektedir.

7. Bu çerçevede, fiyat istikrarı en önemli hedefdir. Bugün uygulanmakta olan sıkı maliye ve para politikaları da başından beri bu amaçla uygulanmaktadır. Halen uygulanmakta olan program dahilinde yüksek faiz dışı fazla hedefi sadece kamu maliyesinde kamu borç stoku sorununu çözmek için değil, kamu harcamalarındaki disiplin ve kontrolün göstergesi olması dolayısıyla enflasyonu düşürmek için de vardır.

Bizim bundan böyle, Merkez Bankası olarak amacımız, ilk olarak hedeflediğimiz enflasyon oranlarına ulaşmak, üç yıllık bir vadede enflasyonu tek haneli rakamlara indirmek, sonrasında ise ulaşılan bu düşük seviyelerde fiyatlara istikrar kazandırmaktır.

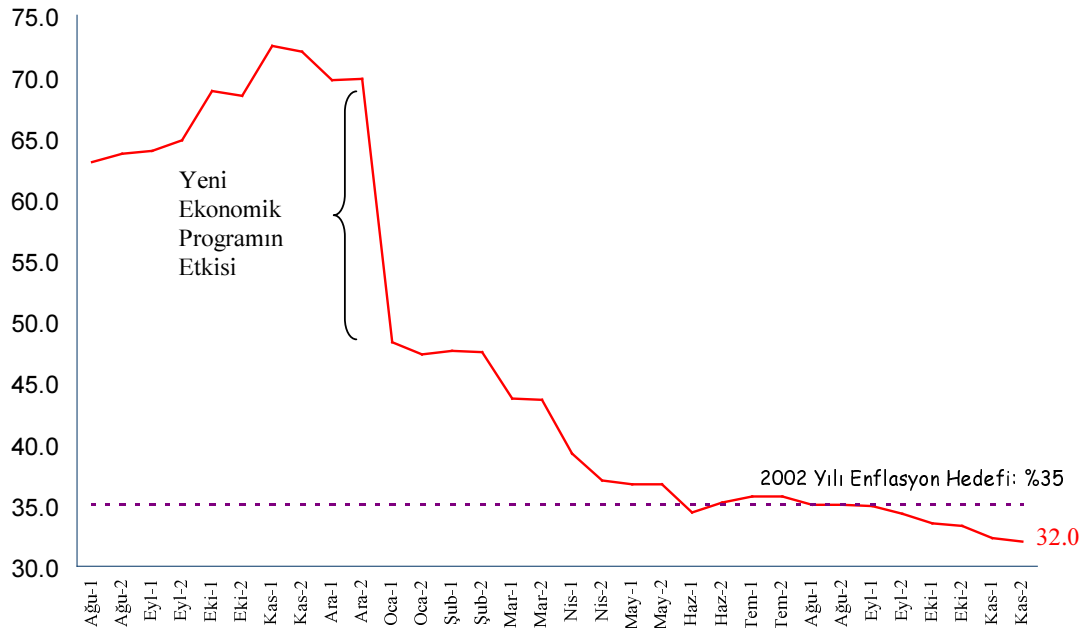
Bugün geldiğimiz noktada ise, aşağıdaki Grafiklerde de görüldüğü gibi yıl sonu hedefimiz olan yüzde 35'i tutturmak konusunda herhangi bir sıkıntımız yoktur.

GRAFİK 9. Fiyat Gelişmeleri (Tüfe, Yüzde)

Yirmi beş yıldır ilk defa kamuoyunun enflasyon beklentileri ile Hükümetin ve Merkez Bankası'nın hedefleri aynı seviyededir.

Grafik 10. Yıl Sonu Enflasyon Bekleyişleri (Tüfe, Yüzde)

Bu, programa olan güvenin bir göstergesidir. Bundan sonra, fiyat istikrarının sağlanabilmesi için iki hususa ihtiyacımız vardır. Bunlar, toplumsal uzlaşa ve güvendir.

V. ENFLASYONU YENİNCE NE OLACAK?

Enflasyonu yenerek ekonomik ve toplumsal alanda elde edeceklerimizin tespit edilmesi bizi tek ve nihai hedefimiz olan fiyat istikrarına ulaşmamız konusunda destekleyecektir.

Herşeyden önce fiyat istikrarının sağlandığı bir ortamda yaşamak insanlar için bir haktır. Ülkemizde de fiyat istikrarının sağlanması halinde, insanlar geleceğine güven duymaya başlayacaklardır. Uzun vadeler için öngörü sahibi olacaklar, plan yapabilecek ve çalışma hayatlarının başında ev alabileceklerdir. Ayrıca insanlar geleceğine olduğu kadar birbirlerine de güven duyabileceklerdir.

İnsanların öngörü sahibi olmalarının etkisiyle, ekonomide ve sosyal ilişkilerde vadeler uzayacaktır.

Enflasyonun düşmesiyle sağlanacak istikrar ortamı sayesinde uzun vadeli yabancı sermayenin üretken alanlara girişi hızlanacak ve uluslararası piyasalarda rekabet gücümüz artacaktır.

Ekonomik birimler kararlarını alırken önlerini daha kolay görebildikleri için bu istikrar ortamında işgücü piyasası daha sağlıklı işleyecek ve insanlar daha kolay iş bulabileceklerdir.

Fiyat istikrarının sağlanması ile birlikte, Ülkemiz ekonomisinde enflasyon ortamının yarattığı belirsizlik ortadan kalkacağı için yatırımcıların talep edecekleri risk primi ve bu risk primini içeren reel faiz oranları düşecektir.

Reel faizlerin düşmesiyle birlikte, üretici firmalar, üretimde kullanmak üzere daha fazla kredi talep edebilecekler, tüketiciler ise uzun vadeli finansman ihtiyacı gerektiren harcamalarını ertelemeden gerçekleştirebileceklerdir.

Fiyat istikrarının sağlanması sonucu, sağlıklı bir büyüme ile birlikte vergi gelirleri artacak, yeniden yapılanan kamu kesimi ve etkin bir devlet anlayışı kamunun borçlanma ihtiyacını düşürecek ve kamunun piyasalar üzerindeki baskısı azalacaktır. Piyasalarda kamunun yarattığı baskının azalması sonucu, özel sektör de yatırım finansmanlarında bu piyasaları kullanmaya başlayacak ve sermaye piyasaları gelişecektir.

Önemli bir diğer nokta, servet birikiminin kaynağı aşırı spekülatif hareketler olmayacak, bireyler, servetlerinin değerini koruyabilecekler ve birdenbire yoksullaşmayacaklardır. Ülkemiz insanları yatırım ve üretimden para kazanmaya başlayacaklar ve toplumdaki ekonomik ve ahlaki sorunlar en aza inecektir.

Bankalar ve diğer mali ajanlar asli fonksiyonlarına dönecekler, finansal aracılık faaliyetlerini verimli bir şekilde yerine getirmeye ve reel ekonomiyi daha etkin bir biçimde finanse etmeye başlayacaklardır.

Bugün için istenildiği düzeyde çalışmayan vadeli döviz ve Türk lirası piyasaları daha etkin hale gelecek ve dünyadaki örnekleri gibi "riskten korunma" amacına yöneleceklerdir.

Bu kazanımlar doğrultusunda, fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek vazgeçilemeyecek bir amaç ve fiyat istikrarını nihai amaç olarak belirlemiş ve gündelik politik kaygılardan uzak bağımsız ve sorumlu bir Merkez Bankası, bu amaca ulaşmadaki en büyük güvencedir.

Unutulmamalıdır ki, fiyat istikrarı hiçbirşey, özellikle de büyüme pahasına değildir. Tam tersine sürdürülebilir büyümenin ve toplumsal istikrarın önkoşuludur.